

Света тајна јелеосвећења у храму под Горицом

Синоћ на Видовдан, у подгоричком храму Светог Георгија је служена Света тајна освећења јелеја.

Светом службом началствовао је протојереј-ставрофор Драган Станишић уз саслужење браће свештенослужитеља, проте Милете Кљајевића, протојереја Јована Радовића и ђакона Луке Павићевића.

Након седмократног помазивања светим јелејем, пред вјерни народ на цјеливање изнесене су честице моштију које се чувају у овом древном храму: Великомученика Ђорђа, Св. Мученице Босиљке Пасјанске и Св. Стефана Трношкога. Потом је вјерном народу подијељен освећен јелеј и брашно.

У наставку је служена вечерња служба.

О великомученичком подвигу Св. кнеза Лазара, сабране је поучио прота Драган Станишић, чије излагање преносимо интегрално:

Видовдан и Крсна слава

„Видовдан је догађање у којем је активно присутан Живи и Истинити Бог. Сама ријеч Видовдан потиче из предања о косовским дешавањима из 1389. године, када је српски кнез Лазар кренуо у бој на Косово испуњен небеском вијешћу: Земаљско је за малена царство а небеско увијек и до вијека. Сва свједочанства и предања и касније похвале и химне о опредјељењу цара Лазара називају се Косовски завјет. Сами Видовдан је празник опредјељења људи за Небеско царство још од времена Новог завјета. Сва та јављања Духа Божијег и кроз епоху Косовског завјета називају се Видовдан. Блаженопочивши Митрополит Амфилохије поводом видовданског духа и Лазара спјевао је пјесму: Видовдане мој очињи виде / Тобом видим што други не виде / Видим Лаза честитога кнеза / Бесмтрнога косовског витеза / И са њиме јато мученика / Из крви им изникли божури / Из костију знак часнога крста / Своје Небо носе на три прста. / Вјера им је основ прегнућа / А зеница Пресвета Тројица / Сви одоше у бој на Косово / За пресвето Име Исусово! / Видовдане мој очињи виде / Тобом видим што слијепци не виде / Видим Лаза небом обасјана / И у њему зору новог дана / У Васкрслом Христу запретана / Потврђеног Завјетом Косова / Јединога пута Србинова. (1989)

Крсна слава настала је рано и увијек се славила на овом једином путу Србиновом, који помиње Митрополит Амфилохије. У народној пјесма Марко Краљевић и бег Костадин описује се догађај Крсне славе прије Косовског боја. Марко укоријева Костадина што неправилно слави јер дочекује само нову господу, а за родитеље и сиротице не мари. Пјесмом се жели нагласити значај добрих дјела у хришћанском животу. Кнез Лазар је слично као и Марко опомињао оне који су грамзиви и немилосрдни. Једна од основних мисли Косовског завјета је побожност у смислу жртвене љубави према браћи и роду своме. Црквени пјесник Лазара назива христокрасним пастиром који се до смрти потрудио за чување богомданог му стада.

Лазар је за жену имао племениту Милицу, ћерку великог кнеза Вратка, од лозе Немањића. У Житијима светих се наводи да се Лазар и Милица веома вољаху и једно друго у честитости и побожности подстицаху. Имали су пет кћери: Мару, Драгану, Јелену, Теодору и Оливеру, а затим и три сина: Стефана, Вука и Добривоја (који умре веома млад).

Јустин Поповић у својим Житијама светих пише да Лазар и Милица чесно поудаваше своје прве четири кћери за знамените краљеве и великаше, те и тиме утврдише мир и јединство хришћанских владара и народа. Најстарију своју кћер Мару они удадоше за велможу Вука Бранковића, који владаше на Косову. Другу кћер, Драгану, удадоше у кућу Шишмана, бугарског цара у

Трнову. Трећа кћи, Јелена, би дата за Ђурђа II Стратимировића-Балшића, господара све зетске и приморске земље. Четврта, Теодора, удаде се у Угарску, за Николу Гаровића, бана Мачванског (касније је постала баница хрватско-далматинска).

Зна се да је кнез Лазар славио као своју крсну славу пророка Амоса што говори да је установа Крсне славе у српском народу у његово вријеме добро позната. Прослава Крсног имена побуђује на задужбинарство оне који славе. Лазар је био ктитор и добротвор многих цркава и манастира: Цркве Светог Стефана у славном граду Крушевцу, познате и до данас под именом Лазарица. Сазидао је на ријеци Млави цркву Пресвете Богоматере и око ње основао манастир, а својом владарском повељом од 1379. године утврди га и дарова синајским монасима. Овај манастир и до данас постоји и назива се Горњак, а посвећен је Ваведењу Пресвете Богородице.

У то вријеме, наводе животописци, допутова у Крушевац старатељ монашке болнице у Светој лаври хиландарској, монах кир Герасим, брат Вука Бранковића, и тражаше помоћ. Кнез му издаде повељу 1380 г. у којој заповиједи да се у болницу хиландарску сваке године даје по стотину златника, а ради исхране и лечења болесних монаха завешта још и два села: Јелашницу с међама и Јелашницу с црквом, што све опет потврди патријарх Спиридон својом патријарашком граматом. Монах кир Герасим исприча кнезу како се многи и многи посвећују иночком образу у Хиландару, па је црква скоро недовољна да све њих у себе смести. Тада свети кнез, наводи се у извјештајима животописаца, по угледу на велике задужбине Немањића, посла неимаре и све остало што требаше, те у Хиландару, уз главну хиландарску цркву краља Милутина, сагради дивну и пространу припрату, те се на тај начин и он уврсти у ред великих и светих задужбинара Немањића. Руском пак манастиру Св. Панталејмона у Светој Гори кнез повељом својом од 1381. године приложи Цркву Спасову у Хвосну, уз још нека села и потребне привилегије.

Лазар је бринуо о српским монасима у Светој земљи. На молбу јерусалимског Патријарха Михаила он писаше 1388. г. кнезу Дубровачке републике да се српским монасима у Јерусалиму, настањеним у манастиру Св. архангела Михаила, задужбини Светог Саве и краља Милутина, исплати заостали стонски доходак. Слао је прилоге и манастиру на Синају и манастирима у Влашкој.

Највећа задужбина Светог кнеза Лазара је његов манастир Раваница, који би основан 1381. године и посвећен Вазнесењу Господњем (Спасовдану). Градњу

ове дивне задужбине повјери Свети кнез главном неимару Раду Боровићу, који сазида величанствену цркву у најљепшем српско-византијском стилу. Очевидац свега тога, српски Патријарх Данило III, у свом "Слову о кнезу Лазару", овако описује кнежево украшавање манастира Раванице: Божанску је цркву прекрасним мраморјем украсио, златом и сребром је божанствене иконе изобразио. И не само иконе, него је и зидове златом просветлио. Манастир је оградио високим пијеровима (кулама) и чврстим зидовима, и утврдио сваком оградом, какве до тада нигде није било. Исте 1381. године он издаде своју владарску повељу овој манастиру и обдари га великим добрима у Поморављу, Подунављу и Посавини. У то вријеме у Раваници се подвизавао и Свети Ромило Раванички, који се ту и упокоји и би погребен с јужне стране припрате раваничког храма. Послије мученичке кончине Светога кнеза и његове ће свете мошти бити пренијете у свету обитељ раваничку.

Цар Лазар се у неколико махова борио против турске најезде. Код мјеста Плочника на Топлици 1387. године поразио је Мурата који следеће године продре и у Босну, али га тамо сусрете храбри војвода краља Твртка, Влатко Вуковић, и јуначки победи код града Билећа. Све ово међутим не заустави Турке, него само подстакну Амурата да се још више и бројније припреми за одсудну битку са кнез Лазаром и његовом храбром војском.

Јустин Поповић пише: Лазар је на двору одржао своју кнежевску вечеру, на којој је мирољубиво позвао све присутне војводе и великаше на мир и слогу против некрста. Затим се српска војска поче окупљати око града Крушевца и, на челу са честитим кнезом и високим војводама, кретала се на југ у правцу Косова.

Дан прије битке кнез је војску своју окупио око бијеле Самодреже цркве, гдје би одслужена служба Божја и сва војска редом причешћена. Јер је свети великомученик Христов предосећао да њему и њима предстоји испити чашу страдања Христових, "за крст часни и слободу златну".

За то време војска султана Мурата, са синовима му Јакубом и Бајазитом и многим трупама турских емира из Мале Азије и Персије, бјеше се већ слегла на Косово Поље, између града Приштине и ријека Лаба и Ситнице. На дан боја на Видовдан, у уторак 15/28 јуна 1389. године, на Светог пророка Божјег Амаса, свечарску славу кнеза Лазара, кнез Лазар још једном се помоли Богу и изговори охрабрујућу бесједу својој војсци прије самог боја, што све описа потоњи Патријарх српски Данило III. Ако нам се мач, или рана, или хиљаде смрти догоди поднесимо то слатко за Христа и за благочестиву веру нашег

отачаства. Бољи нам је подвиг смрти, неголи стидан и ропски живот; боље нам је у боју од мача смрт поднети, неголи плећа непријатељима нашим дати. Много поживесмо за свет, постарајмо се дакле да ускоро подвиг страдалачки примимо, да бисмо поживели вечно на небесима; именујмо себе војницима Христовим, страдалцима за веру, како бисмо се уписали у књигу живота. Не поштедимо тела наша у борењу, да од Подвигоположника светле венце примимо. Страдања рађају славу, а трудови посредују за починак. – Тим и другим речима кнез наоружа војнике и на подвиг их припреми.

Животописци биљеже када отпоче крвави бој између крста и некрста, између хришћана и мухамеданаца, тада један од Лазаревих војвода, по имену Милош Обилић, успије да се пробије до самог шатора султана Мурата и да овога распори ножем и убије. Муратово убиство спрва унесе велику пометњу у турску војску, и тада је Лазарева војска нагло напредовала. Но промисао Божји беше кнезу и Србима назначио други исход из ове борбе. Константин Философ пише: "Када кнез устаде и крете на Исмаилћане, сукоб би на пољу Косову. И у први мах одолеваху Лазареви људи и побеђиваху. Али већ не беше време за избављење. Стога син турскога цара (Бајазит) ојача опет у тој самој битци и победи, јер је Бог тако допустио да се овај велики Лазар и они који су са њим увенчају венцем мучеништва.

Тијело Лазарево би чесно погребено у Цркви Светог Вазнесења у Приштини. Послије годину дана Лазареви синови Стефан и Вук, по савјету Свјатјејшег патријарха и заједно са клиром и народом, открише мошти Светог великомученика и нађоше тијело његово нетљено и читаво, које испушташе многи и благоухани мирис (као што то сведочи Пећски летопис из тога доба). Узевши свето тијело, сви скупа кретоше у литији ка задужбини његовој манастиру Раваници. Успут свратише у манастир Нову Павлицу, задужбину Лазаревих сестрића браће Мусића, који такође изгибоше на Косову. На том путу литију сретe чесна удовица Лазарева, кнегиња Милица.

Свето тијело великомученика Лазара би свечано пренијето у његову задужбину Раваницу код Ћуприје 1391. гдје је и положено у Цркви Св. Вазнесења. Ту оно почиваше и чудотворства чињаше све до године 1690, када, при општој сеоби Срба под Патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, и раванички монаси напустише свој манастир испред турске освете, и са тијелом Светог кнеза пређоше најпре у Сент-Андреју повише Будима, а затим 1697. одатле у Фрушку Гору у Срему, гдје обновише манастир Врдник и назваше га новом Раваницом. У овој новој Раваници тијело Светог великомученика цара Лазара почивало је све до Другог свјетског рата, када

mitropolija.com